

LOUIS BOUYER, Duch Święty Pocieszyciel. Duch Święty i życie w łasce, Kraków 2000, s. 579. Tłum. z j. francuskiego Alina Liduchowska. Tytuł oryginału: *LE CONSOLATEUR, Esprit-Saint et vie de grâce*, Paris 1980.

Autor książki ks. Louis Bouyer, jako pastor luterański przeszedł na łono Kościoła katolickiego, następnie wstąpił do zgromadzenia oratorianów. Był wykładowcą teologii w Instytucie Katolickim w Paryżu, wybitnym teologiem. W swojej twórczości teologicznej podejmował bardzo wiele tematów, zasadnicze miejsce jednak zajmuje w niej misterium Trójcy Świętej i tajemnica Kościoła. Niniejszy tom, poświęcony tajemnicy Ducha Świętego jest wg autora zwieńczeniem jego opracowania misterium chrześcijańskiego (tajemnicy Boga jedyne w Trójcy Osób).

Pragnieniem ks. Bouyera jest, aby jego analizy przywiodły choć kilku współczesnych mu ludzi do pełnego otwarcia się na tajemnicę chrześcijaństwa i pomogły przyjąć postawę „roztropnej wierności źródłom objawienia oraz wierności ich tradycyjnej interpretacji” (Wstęp, s. 6).

W opracowaniu tematu Autor użył metody prezentacji i analizy źródeł biblijnych i patrystycznych, obficie korzystał również z metody pozytywnej, prezentując wnikliwie, w oparciu o źródła, rozwój doktryny chrześcijańskiej dotyczącej Ducha Świętego. Wreszcie w końcowej części pracy prezentuje własne syntezy teologiczne, dotyczące wybranych zagadnień, istotnych dla omawianego tematu.

Autor zwraca uwagę, że ciągle brakuje solidnych opracowań teologicznych poświęconych chrześcijańskiej doktrynie Ducha Świętego. Sobór Watykański II, odnowa biblijna, patrystyczna i liturgiczna a także ruch charyzmatyczny są wezwaniem do podejmowania nowego studium teologicznego dotyczącego Trzeciej Osoby Boskiej.

Omawiane dzieło składa się z dwóch części. Część pierwsza zatytułowana: *Duch Święty w dziejach ludzkości* prezentuje znaczenie teologii Ducha Świętego, następnie sięga do przeczuc Ducha w „religiach naturalnych”, by

omówić teologię Ducha w Starym Testamencie i w Nowym Testamencie. Tu szczególnie skupia się na czterech Ewangeliach, następnie na Dziejach Apostolskich i wreszcie listach św. Pawła. Następnie prezentuje pneumatologię kolejnych stuleci Kościoła, zwracając szczególnie uwagę na wiek IV. Tu zwraca uwagę na ogromne znaczenie Artamanazego i Ojców Kapa-dockich na Wschodzie oraz św. Augustyna na Zachodzie. Według ks. Bouyera ważną rolę w rozwoju pneumatologii odegrało także średniowiecze, a w nim zwłaszcza zakony franciszkański i dominikański, ze świętym Tomaszem na czele.

Kolejne rozdziały prezentują owoce pneumatologii Ojców Kościoła, oraz konflikt teologiczny między Wschodem i Zachodem. Spór o Filioque jest znamienym przejawem różnic teologicznych.

Część druga zatytułowana: *Antycypacje* - podejmuje tematy: epiklezy, poznania Boga w Duchu Świętym, natchnienia, Darów Ducha Świętego, relację miłości do Ducha Świętego. Autor szczegółowo i z dużą znajomością problematyki prezentuje spór o epiklezę, dzielący obok innych spraw Wschód i Zachód. Spór toczy się przede wszystkim o, to czy przemiana eucharystyczna jest owocem epiklezy czy słów Chrystusowych ustanawiających sakrament Eucharystii.

Bardzo wnikliwe są również rozważania o natchnieniu – począwszy od natchnienia mitopoetyckiego do prorockiego, od prorockiego do Wcielenia, od Wcielenia do Pięćdziesiątnicy i natchnienia apostolskiego. Wreszcie Autor nie pomija również bardzo istotnego tematu, jakim jest tajemnica Ducha Świętego w Trójcy immanentnej.

Podsumowując, należy stwierdzić, że temat został opracowany przez L. Bouyera bardzo oryginalnie, choćby przez teologiczne analizy poglądów religii Wschodu i filozofii starożytnej. Bardzo szeroko omówione zostały początki Kościoła w relacji do Ducha Świętego (w rozdziałach: *Duch w Kościele pierwotnym*, *Męczeństwo a doświadczenie Ducha Świętego*, *Od teologii Ducha Świętego do pokoju dla Kościoła*).

Praca ta wydaje się być niezbędnym podręcznikiem dla wszystkich studiujących teologię oraz dla zaangażowanym w ruch religijny, zwłaszcza w odnowę w Duchu Świętym. Daje bowiem solidną wiedzę, porządkuje wiele spraw dotyczących pneumatologii. Napisana została językiem precyzyjnym, naukowym a równocześnie jasnym i zrozumiałym dla każdego adepta teologii. Szczególnie podkreślić trzeba bardzo dobrą prezentację historii rozwoju refleksji teologicznej nad tajemnicą Ducha Świętego. Bardzo cenne jest zamieszczenie w omawianej pracy bogatych indeksów: biblij-

nego, nazwisk autorów dawnych i nazwisk autorów współczesnych, wymienianych w tej pozycji. Praca została wydana bardzo starannie, w twardej oprawie, podobnie jak tom poprzedni: *Syn Przedwieczny*, Kraków 2000.

Omawiana praca jest cenną pozycją, bardzo potrzebną dla teologii polskiej. Obok innych prac, wydanych w ostatnich latach, jak np. R. Laurentina, *Nieznany Duch Święty*, Kraków 1998 i J. Kudasiewicza, *Odkrywanie Ducha Świętego*, Kielce 1998, czy *Duch, który jednoczy*, red. M. Marczewski, Lublin 1998, *Duch Odnowiciel*, Kolekcja Communio 1998, najlepsza pozycja o Duchu Świętym na rynku polskim.

Na zakończenie trzeba podkreślić rolę Wydawnictwa M, które podejmuje tłumaczenie kolejnego ważnego dzieła teologicznego zachodnich teologów. Po dogmatyce katolickiej, to kolejna seria - dzieła L. Boueya – przybliżająca polskiemu czytelnikowi, zwłaszcza zainteresowanemu teologią, to co najlepsze z europejskiej myśli teologicznej.

Ks. Jerzy Buczek